

Sygn. akt VIII C 1613/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 12 stycznia 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w VIII Wydziale Cywilnym

w składzie: przewodniczący: SSR Bartek Męcina

protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Ławniczak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 stycznia 2018 roku w Ł.

sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko A. G.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej A. G. na rzecz powoda (...) S.A. w W. kwotę 1.408,44 zł. (jeden tysiąc czterysta osiem złotych czterdzieści cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 lutego 2017 r. do dnia zapłaty r. oraz kwotę 672,37 zł. (sześćset siedemdziesiąt dwa złote trzydzieści siedem groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu,
2. oddala powództwo w pozostałej części.

Sygn. akt VIII C 1613/17

UZASADNIENIE

W dniu 10 lutego 2017 roku powód (...) Spółka Akcyjna w W., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wytoczył w elektronicznym postępowaniu upominawczym przeciwko A. G. powództwo o zapłatę kwoty 1.984,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów sądowych w kwocie 30 zł oraz kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 600 zł.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że w dniu 5 sierpnia 2016 roku udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 1.500 zł (kredytu konsumenckiego), którą pozwana zobowiązała się zwrócić zgodnie z harmonogramem spłat oraz umownymi odsetkami w wysokości 10% w stosunku rocznym. Dodatkowo pozwana zobowiązała się płacić wraz z każdą ratą pożyczki opłatę administracyjną w wysokości 15 zł miesięcznie oraz opłatę przygotowawczą w wysokości 590 zł, rozdzielaną proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i uiszczaną częściowo z każdą ratą w terminach spłaty pożyczki. Pozwana nie dokonywała terminowej spłaty. Pismem z dnia 7 grudnia 2016 roku powód wypowiedział pozwanej umowę pożyczki. Na dzień wniesienia pozwu zadłużenie pozwanej wyniosło 1.984,44 zł, na którą to kwotę składają się niespłacone raty kapitałowe – 1.350 zł, skapitalizowane odsetki umowne naliczone od niespłaconego kapitału za okres od dnia 3 września 2016 roku do dnia 8 lutego 2017 roku – 58,44 zł, opłata przygotowawcza – 531 zł oraz opłata administracyjna – 45 zł. Pomimo wezwania do zapłaty pozwana nie uregulowała powyższego zadłużenia.

(pozew k. 2-4)

W dniu 20 kwietnia 2017 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie wydał w przedmiotowej sprawie nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, którym zasądził od pozwanej na rzecz powoda dochodzoną wierzytelność wraz z kosztami procesu.

Powyższy nakaz pozwana zaskarżyła sprzeciwem w całości, wnosząc o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu pozwana zakwestionowała zasadność obciążenia jej kosztami, które złożyły się na rzeczywistą roczną stopę oprocentowania.

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2017 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie stwierdził skuteczne wniesienie sprzeciwu i utratę mocy nakazu zapłaty w całości oraz przekazał rozpoznanie sprawy do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi.

(nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym k. 4v., sprzeciw k. 5-5v., postanowienie k. 8)

W toku dalszego postępowania stanowiska procesowe stron nie uległy zmianie.

(sprzeciw k. 32-34, pismo procesowe powoda k. 50-51, protokół rozprawy k. 53)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 sierpnia 2016 roku powód (...) Spółka Akcyjna w W. udzielił pozwanej A. G. pożyczki w kwocie 1.500 zł na okres 10 miesięcy, którą pozwana zobowiązała się zwrócić zgodnie z harmonogramem spłat, w miesięcznych ratach (do 4 czerwca 2017 roku) wraz z umownymi odsetkami w wysokości 10% w stosunku rocznym. Dodatkowo pozwana zobowiązała się płacić wraz z każdą ratą pożyczki opłatę administracyjną w wysokości 15 zł miesięcznie oraz opłatę przygotowawczą w wysokości 590 zł, rozdzielaną proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i uiszczaną częściowo z każdą ratą w terminach spłaty pożyczki. Opłata administracyjna, zgodnie z umową, obejmowała czynności związane z zarządzaniem kontem umowy pożyczki, monitorowaniem terminowości obsługi pożyczki, obsługą wniosków klienta, a także usługi contact center dla klienta oraz wysyłki komunikatorów sms, natomiast opłata przygotowawcza obejmowała poniesione przez pożyczkodawcę koszty czynności związane z przygotowaniem umowy pożyczki, m.in. koszty obsługi dostarczenia i podpisania umowy pożyczki u klienta, bez konieczności wizyty w biurze pożyczkodawcy, badania zdolności klienta do spłaty pożyczki.

W umowie zastrzeżono także, że odsetki od zadłużenia przeterminowanego równe będą dwukrotności stopy referencyjnej NBP powiększonej o 5,5%.

Zgodnie z umową, pożyczkodawca mógł rozwiązać umowę z zachowaniem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia w przypadku opóźnienia pożyczkobiorcy ze spłatą zadłużenia, przekraczającego 60 dni, przy czym zastrzeżono, że dla skuteczności wypowiedzenia konieczne jest doręczenie oświadczenia o wypowiedzeniu w formie pisemnej.

(umowa pożyczki z załącznikami k. 18-25, harmonogram k. 26, okoliczności bezsporne)

Pozwana nie dokonywała terminowej spłaty pożyczki, w konsekwencji powód pismem z dnia 7 grudnia 2016 roku wypowiedział umowę pożyczki, wzywając do zapłaty całego zadłużenia w wysokości 2.133,34 zł.

(wypowiedzenie umowy k. 27, wyciąg z książki nadawczej k. 28, okoliczności bezsporne)

Do dnia wyrokowania pozwana nie zapłaciła powodowi kwoty dochodzonej pozwem. (okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił bądź jako bezsporny, bądź na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dowodów z dokumentów, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron procesu.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w przeważającej części i zasługuje na uwzględnienie w zakresie żądanej kwoty 1.408,44 zł, na którą składają się: kwota niespłaconych rat kapitałowych oraz skapitalizowane odsetki umowne naliczone od kwoty niespłaconego kapitału.

Bezspornym w przedmiotowej sprawie było twierdzenie faktyczne powoda o tym, że strony łączyła umowa, na mocy której udzielono pozwanej pożyczki (kredytu konsumenckiego) w wysokości 1.500 zł, która miała zostać zwrócona wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty. Na rzecz powoda zastrzeżono w umowie także, w przypadku niespłacenia należności w terminie, prawo do naliczania odsetek od całości zadłużenia w wysokości określonej w umowie. Ponadto strona powodowa była uprawniona do wypowiedzenia umowy z dwutygodniowym okresem wypowiedzenia, jeżeli pozwana opóźniałaby się ze spłatą pożyczki o ponad 60 dni. Okolicznością bezsporną było także to, że pozwana popadła w opóźnienie ze spłatą pożyczki (pозwana nie kwestionowała, iż nie spłacała pożyczki w terminie), wobec czego powód miał prawo wypowiedzieć zawartą umowę i zadłużenie stało się wymagalne.

Wątpliwości nie budziło ponadto, że powód jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej m.in. w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych, a strona pozwana, jako osoba fizyczna, jest konsumentem. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy z dnia 4 sierpnia 2016 roku były dla jej stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana również in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określone postanowieniami umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ §1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (por. m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07, LEX).

Zadłużenie pozwanej wobec powoda z tytułu powyższej umowy wynosiło na dzień zamknięcia rozprawy bezspornie 1.408,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2017 roku (data wniesienia pozwu) do dnia zapłaty, na którą to kwotę składają się, jak wskazano powyżej, kwota niespłaconego kapitału pożyczki 1.350 zł oraz skapitalizowane odsetki od zadłużenia przeterminowanego – 58,44 zł. Poza wskazanymi wyżej kwotami powód dochodził także zapłaty opłaty przygotowawczej – 531 zł oraz opłaty administracyjnej – 45 zł.

W ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej umowy, w której zastrzeżono przedmiotowe opłaty uznać należy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. i art. 5 k.c., stanowiące obejście przepisu art. 359 § 2¹ k.c. o odsetkach maksymalnych, a także za stanowiące niedozwolone klauzule umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. W myśl bowiem tego ostatniego przepisu, postanowienia umowy zawartej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne).

W ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej umowy dotyczące opłaty administracyjnej stanowią w istocie próbę obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych. Wskazana w umowie opłata została podzielona stosownie do okresu trwania umowy na 10 części i w stałej wysokości (15 zł) była pobierana za każdy okres miesięczny i doliczana do każdej raty pożyczki. Już sam w sobie sposób naliczania tejże opłaty ukazuje jej bliźniacze podobieństwo do odsetek. Dokonując analizy treści umowy Sąd ustalił, że pożyczkodawca podjął próbę obejścia przepisu art. 359 § 2¹ k.c. poprzez zastosowanie opłaty administracyjnej za obsługę pożyczki, co w połączeniu z zastrzeżonymi w umowie odsetkami (10%), skutkowało tym, że pobierane od pozwanej należności uboczne (odsetki + opłata administracyjna) przekraczały wartość odsetek maksymalnych. Mając na względzie, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z obrotem konsumenckim, Sąd uznał, iż stosowany przez pierwotnego wierzyciela zabieg prowadzi do naruszenia interesów konsumenta. Zastrzeżenie omawianej opłaty administracyjnej, zmierzające do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych jest niedopuszczalne (art. 359 § 2¹ k.c.), a zatem jako sprzeczne z ustawą – nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Wskazania wymaga również, że w sprawie w ogóle nie wyjaśniono, na czym obsługa pożyczki miałyby polegać. Skoro opłata administracyjna miała być pobierana za konkretne czynności (obsługę pożyczki) to zasadność jej naliczenia konstytuowałaby się dopiero wówczas, gdyby

czynności takie zostały w rzeczywistości podjęte, a ich wartość wykazana. Powinność udowodnienia powyższego na mocy art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. obciążała powoda, który powinności tej nie sprostał.

Odnosząc się natomiast do opłaty przygotowawczej Sąd uznał, iż postanowienia umowne ją przewidujące stanowią niedozwolone klauzule umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c., a ponadto powód nie wykazał, aby czynności związane z przygotowaniem umowy pożyczki pociągały za sobą wydatek rzędu aż 590 zł (blisko 40% wartości kapitału pożyczki). Powód nie udowodnił w szczególności (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), aby dostarczył umowę do miejsca zamieszkania pozwanej i w związku z tym poniósł określone koszty. W sprawie nie wykazano ponadto, aby pożyczkodawca podejmował czynności związane z badaniem zdolności kredytowej klienta, m.in. by zwracał się do jakichkolwiek instytucji finansowych z wnioskiem o przekazanie informacji o zobowiązaniach pozwanej, czy też weryfikował (telefonicznie, mailowo, pisemnie) informacje dotyczące źródła i wysokości uzyskiwanego przez pozwaną dochodu. Pamiętać należy, że działalność powoda skupia się w dużej mierze na udzielaniu tzw. chwilówek osobom, które nie posiadają dobrej historii kredytowej, co uniemożliwia im uzyskanie kredytów w instytucjach bankowych. Firmy, jak powodowa, często reklamują się tym, iż nie sprawdzają swoich klientów w BIK, nie wymagają zaświadczenia o zarobkach, a pożyczek udzielają wyłącznie na podstawie przedłożonego dowodu osobistego. Oczywiście powyższe nie wyklucza, iż powód podjął się działań zmierzających do weryfikacji sytuacji finansowej pozwanej, rzecz jednak w tym, że nie zostały one w sprawie wykazane. W świetle zasad doświadczenia życiowego trudno także przyjąć, aby samo przygotowanie dla pozwanej umowy pożyczki wymagało poniesienia kosztów w kwocie aż 590 zł, zwłaszcza, jeśli uwzględni się okoliczność, że przedłożona do akt umowa ma charakter szablonowy. Skoro pozwana kwestionowała, aby powód był uprawniony do naliczenia kosztów składających się na (...), to powinnością powoda było wykazanie, że przedsięwzięcia określone w umowie czynności związane z przygotowaniem umowy pożyczki, dostarczeniem jej pozwanej, zbadaniem zdolności kredytowej pozwanej, a także obsługą pożyczki, a nadto, że w związku z tymi czynnościami poniósł określone koszty, oznaczone w treści umowy. Wyjaśnienia w tym miejscu wymaga, że wprawdzie sporne opłaty zostały ustalone umową stron, to jednakże pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie dowolna i podlega pewnym ograniczeniom. I tak, w myśl art. 353¹ k.c. treść lub cel stosunku prawnego ułożonego przez strony nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Tymczasem zapisy umowy odnoszące się do przedmiotowych opłat są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki drugiej strony umowy (pożyczkobiorcy – pozwanej) w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, albowiem określone przez stronę powodową opłaty nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia. W tym miejscu wypada przypomnieć, że w judykaturze uznaje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - kryje się wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję - na niekorzyść konsumenta - praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04, Biul. SN 2005/11/13 oraz z dnia 3 lutego 2006 roku, I CK 297/05, Biul. SN 2006/5-6/12). Dokonując oceny rzetelności określonego postanowienia umowy konsumenckiej należy zawsze rozważyć indywidualnie rozkład obciążeń, kosztów i ryzyka, jaki wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadać jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałyby zastrzeżone, pamiętając jednocześnie podczas dokonywania kontroli o tym, że każdorazowo istotny jest charakter stosunku prawnego regulowanego umową, który w konkretnej sytuacji może usprawiedliwiać zastosowaną konstrukcję i odejście do typowych reguł wyznaczonych przepisami dyspozytywnymi. Okoliczności niniejszej sprawy wskazują ponadto na to, że w odniesieniu do zastrzeżonych w umowie opłat, o których mowa wyżej, postanowienia umowne odnośnie dopuszczalności naliczenia takich opłat nie były z pozwaną, jako konsumentem, indywidualnie uzgadniane, a niewątpliwie kształtują jej obowiązki w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta. Należy zatem uznać, że postanowienia te nie wiążą pozwanej, gdyż w tym zakresie spełnione są przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c. Przedmiotowa umowa pożyczki została zawarta pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. Pozwana jako pożyczkobiorca nie miała rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych, które zostały jej narzucone przez pożyczkodawcę. (...) S.A. posługiwała się wzorcem umowy, zaś kwestionowane postanowienia umowne o opłatach administracyjnej i przygotowawczej zostały przejęte z wzorca

umowy zaproponowanej pozwanej jako konsumentowi przez kontrahenta. W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że postanowienia umowy odnoszące się do opłaty administracyjnej i przygotowawczej nie wiążą pozwanej.

Reasumując Sąd doszedł do przekonania, że mimo, iż strony łączył stosunek zobowiązaniowy o charakterze dobrowolnym, to jednak niedopuszczalną jest sytuacja, kiedy jedna ze stron wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje wzorzec umowy w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument zostaje obciążony nadmiernymi, a wręcz nawet rażąco wygórowanymi kosztami związanymi z obsługą zadłużenia, czy też przygotowaniem umowy pożyczki, nijak nieprzystającymi do rzeczywistych wydatków ponoszonych w tym zakresie. W niniejszej sprawie powód arbitralnie narzucił pozwanej sporne opłaty, która nie znajdują żadnego racjonalnego uzasadnienia, kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem. Tego typu praktyki polegające na czerpaniu dodatkowych profitów zasługują na szczególne potępienie, zwłaszcza gdy sięgają po nie podmioty działające na rynku finansowym.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.408,44 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 lutego 2017 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

M.-prawną podstawę roszczenia odsetkowego powoda stanowi przepis art. 481 § 1 k.c., zgodnie z treścią którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Wskazany przepis art. 481 k.c. obciąża dłużnika obowiązkiem zapłaty odsetek bez względu na przyczyny uchybienia terminu płatności sumy głównej. Sam fakt opóźnienia przesądza, że wierzycielowi należą się odsetki. Dłużnik jest zobowiązany uiścić je, choćby nie dopuścił się zwłoki w rozumieniu art. 476 k.c., a zatem nawet w przypadku gdy opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności i choćby wierzyciel nie doznał szkody. Odpowiedzialność dłużnika za ustawowe odsetki w terminie płatności ma zatem charakter obiektywny. Do jej powstania jedynym warunkiem niezbędnym jest powstanie opóźnienia w terminie płatności. Zgodnie z treścią § 2 art. 481 k.c. jeżeli strony nie umówiły się co do wysokości odsetek z tytułu opóźnienia lub też wysokość ta nie wynika ze szczególnego przepisu, to wówczas wierzycielowi należą się odsetki ustawowe za opóźnienie.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto w oparciu o art. 100 k.p.c.

w zw. z art. 98 k.p.c. Strona powodowa wygrała sprawę w 71 % i dlatego w takim stopniu należy się jej zwrot kosztów procesu.

Koszty poniesione przez powoda wyniosły łącznie 947 zł i obejmowały: opłatę sądową od pozwu – 30 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł oraz koszty zastępstwa radcy prawnego w kwocie 900 zł – § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804). Pozwana w związku ze swym udziałem w sprawie nie poniosła żadnych kosztów.

Mając na uwadze powyższe należało zasądzić od pozwanej na rzecz powoda kwotę 672,37 zł, stanowiącą różnicę pomiędzy kosztami faktycznie poniesionymi a kosztami, które strona powodowa powinna ponieść.

Z tych względów, orzeczono jak w sentencji.